

W NATO: NADZIEJE I OBAWY POLAKÓW

Warszawa, marzec 1999

W badaniu, przeprowadzonym w tydzień po oficjalnym przyjęciu Polski do NATO stwierdzono, że:

1. Wysoki poziom poparcia dla przystąpienia do NATO już wyżej się nie podniósł.
2. Z przystąpieniem do NATO zdecydowana większość Polaków wiąże nadzieje na trwałe bezpieczeństwo Polski oraz na umocnienie jej związków z Zachodem.
3. Połowa Polaków obawia się zarazem, że wstąpienie do NATO wciągnie Polskę w konflikty z innymi państwami i pogorszy jej stosunki z Rosją.

Obawy i nadzieje występują obok siebie nie tylko w tym samym społeczeństwie, ale często także w umysłach tych samych ludzi, co czyni poglądy na przynależność Polski do NATO wrażliwymi na zmiany w otoczeniu politycznym.

OBOP

Ośrodek Badania Opinii Publicznej Sp. z o.o.

ul. Dereniowa 11, 02-776 Warszawa

Tel.: (48 22) 648 2044 (-46), 644 9995 Fax: (48 22) 644 9947 e-mail: obop@obop.com.pl www.obop.com.pl

Cytowanie, publiczne odtwarzanie, kopiowanie oraz wykorzystywanie w innej formie danych, informacji i opracowań zawartych w tej publikacji jest dozwolone pod warunkiem podania źródła.

* * *

Od 1992 r. OBOP badał stosunek społeczeństwa polskiego do członkostwa Polski w NATO. W ciągu siedmiu lat treść i sformułowania pytań ulegały różnym zmianom, uwzględniającym postępy w procesie zbliżania się Polski do NATO. Zawsze jednak na podstawowe pytanie o poparcie dla przystąpienia Polski do NATO, zdecydowana większość odpowiadała twierdząco, a tylko nieliczni odpowiadali przecząco.

Poprzednie badanie stosunku społeczeństwa polskiego do członkostwa w NATO przeprowadził OBOP w dn. 20-22 lutego 1999 roku, na kilka tygodni przed oficjalnym przyjęciem Polski do NATO. 12 marca minister spraw zagranicznych RP przekazał sekretarzowi stanu USA dokumenty ratyfikacyjne i Polska stała się członkiem NATO. Wydarzenie to było szeroko relacjonowane i komentowane w mediach, politycy i publicyści nadawali mu wymiar historyczny. W tydzień po tym wydarzeniu, w dn. 20-22 marca OBOP zapytał Polaków o ich stosunek do przystąpienia Polski do Paktu Północnoatlantyckiego raz jeszcze¹.

Poparcie dla członkostwa Polski w NATO

Ważnym celem sondazu było zbadanie, czy fakt oficjalnego przyjęcia Polski do NATO zwiększył czy nie zwiększył poparcia społeczeństwa dla członkostwa w NATO. Tak bowiem często bywa, że uchwalenie ustawy lub podjęcie decyzji rozstrzygającej spór zwiększa poparcie dla ustawy lub usankcjonowanego decyzją stanowiska w sporze; w odniesieniu do opinii publicznej na tym polega *urok faktów dokonanych*. Z drugiej strony, poparcie społeczeństwa polskiego dla członkostwa w NATO mogło

¹ Badanie przeprowadzono w dniach 20-22.03.1999 r. na reprezentatywnej próbie losowej mieszkańców Polski powyżej 15. roku życia. Zrealizowano 1087 wywiadów. Maksymalny błąd statystyczny wynosi -/+3%, przy wiarygodności oszacowania równej 95%.

osiagnac pewien pulap: kwestia ta byla obecna w dyskursie publicznym tak dlugo, ze ludzie juz dawno zdazyli wyrobic sobie na ten temat poglady i symboliczne wydarzenie jakim bylo oficjalne przystapienie do Paktu moglo juz nie wplywac na ich poglady. Zjawisko to nazywa sie *efektem sufitowym* - gdy natezenie jakiejś opinii w społeczeństwie osiagnie stan nasycenia, to dalsze jej rozpowszechnianie sie jest bardzo trudne.

Porównanie odpowiedzi na identyczne pytanie zadane dwukrotnie w lutym, przed przystapieniem Polski do NATO oraz w marcu, w tydzien po tym wydarzeniu wskazuje, ze wydarzenie to juz nie wplynelo, a w szczegolnosci nie zwiekszylo, i tak wysokiego poparcia dla wejscia do NATO w społeczeństwie polskim; drobne zmiany nie skladaja sie na spójny obraz. Nie dziala tu wiec zasada uroku faktów dokonanych, raczej dziala efekt sufitowy.

Tab. 1. Poparcie dla czlonkostwa Polski w NATO przed i po przyjeciu do NATO

dane w proc.

Czy, ogólnie biorac, jest Pan(i) za czy przeciw naszemu czlonkostwu w NATO?	6-8 lutego 1999	20-22 lutego 1999	20-22 marca 1999
jestem za czlonkostwem Polski w NATO	63	67	65
jest mi to obojetne	22	16	21
jestem przeciw czlonkostwu Polski w NATO	9	9	6
trudno powiedziec	6	8	8

Poparcie dla juz osiagnietego czlonkostwa w NATO rosnie wyraznie wraz z wykształceniem, nieco czesciej stwierdza sie je wsród mieszkanców miast niz na wsi, czesciej na górnych szczeblach drabiny społecznej (ludzie w dobrej sytuacji materialnej, kierownicy i specjaliści oraz prywatni przedsiębiorcy). Lewicowe wzglednie prawicowe poglady polityczne maja niewielkie znaczenie dla poparcia dla czlonkostwa w NATO, ale nieco mniejsze poparcie wsród ludzi o pogladach lewicowych daje sie zauwazyc (dokumentacja tych wniosków znajduje sie w tabelach aneksowych). Generalnie zatem stosunek Polaków do czlonkostwa Polski w NATO w bardzo malym stopniu zalezy od ich polozenia społecznego, zalezy raczej od ich idiosynkratycznych, swoistych

doswiadczen, osobowosci i przekonan. Innymi slowy, różnice w poglądach na członkostwo Polski w NATO w niewielkim stopniu pokrywają się z już istniejącymi różnicami w społeczeństwie.

Przynaleznosc do NATO a sytuacja Polski

Zbadano także nadzieje i obawy Polaków związane z przystąpieniem Polski do NATO. Niezależnie od samoistnej wagi tych informacji, pozwalają one wyjaśnić niejednakowy stosunek Polaków do członkostwa Polski w NATO.

Tab. 2. Nadzieje i obawy związane z przyjęciem Polski do NATO

dane w proc.

Jak Pana(i) zdaniem przyjęcie Polski do NATO wpłynie na sytuację naszego kraju?	zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie	trudno powiedzieć
zapewni Polsce bezpieczeństwo na długie lata	27	51	9	2	11
umocni związki Polski z Zachodem	32	53	5	1	9
pogorszy stosunki Polski z Rosją	18	38	25	2	17
wciągnie Polskę w konflikty zbrojne między innymi państwami	12	36	29	6	17

Jest rzeczą uderzającą, że w społeczeństwie ujętym jako całość współlistnieją ze sobą nadzieje i obawy. Nadzieje - na zapewnienie Polsce bezpieczeństwa na długie lata (78%) i umocnienie związków z Zachodem (85%). Obawy - przed pogorszeniem stosunków z Rosją (56%) i wciągnięciem Polski w konflikty zbrojne między innymi państwami (48%). Poparciu dla członkostwa w NATO nie towarzyszy więc w Polsce brak obaw z tym związanych, ale nadzieje występują znacznie częściej niż obawy.

Ludzie różniacy się stosunkiem do członkostwa Polski w NATO wyraźnie różnią się także oceną konsekwencji wstąpienia do NATO dla naszego kraju.

Tab. 3. Poparcie wstąpienia do NATO a ocena jego konsekwencji dla Polski.

dane w proc.

Czy, ogólnie biorąc, jest Pan(i) za czy przeciw naszemu członkostwu w NATO?	Jak Pana(i) zdaniem przyjęcie Polski do NATO wpłynie na sytuację naszego kraju?							
	zapewni Polsce bezpieczeństwo na długie lata		umocni związki Polski z Zachodem		pogorszy stosunki Polski z Rosją		wciągnie Polskę w konflikty zbrojne między innymi państwami	
	tak	nie	tak	nie	tak	nie	tak	nie
jestem za	91	4	94	3	54	33	46	41
jest mi to obojętne	64	17	75	9	60	18	49	27
jestem przeciw	26	68	59	28	66	22	73	15

W tabeli pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”; są one jednak włączone do podstawy procentowania.

Zwolennicy członkostwa Polski w NATO z nielicznymi wyjątkami wierzą, że NATO zapewni Polsce bezpieczeństwo i umocni jej związki z Zachodem, natomiast wśród pozostałych badanych (obojętnych i przeciwnych członkostwu w NATO) przekonania takie występują wyraźnie rzadziej. Z kolei obojętni i przeciwni członkostwu w NATO nieco częściej niż zwolennicy obawiają się, że przystąpienie do NATO pogorszy stosunki Polski z Rosją i wciągnie Polskę w konflikty zbrojne między innymi państwami.

Równolegle współwystępowanie obaw i nadziei istnieje także w umysłach poszczególnych ludzi. Prawie połowa badanych, którzy mają nadzieję, że przyjęcie do NATO zapewni Polsce bezpieczeństwo, zarazem obawia się, że wciągnie ono Polskę w konflikty zbrojne (tab. 4). Daleko tu do spójności i łatwo sobie wyobrazić sytuację, w której stosunek społeczeństwa polskiego i poszczególnych ludzi do NATO będzie ulegał zmianom - zależnie od tego, czy NATO będzie przynosiło bezpieczeństwo czy wymagało angażowania się Polski w konflikty, i zależnie od tego czy członkostwo w NATO będzie wzmacniać związki Polski z Zachodem czy też utrudniać stosunki z Rosją.

Tab.4. Spójność i niespójność w ocenach konsekwencji przystąpienia Polski do NATO.

dane w proc.

Przyjęcie do NATO zapewni Polsce bezpieczeństwo na długie lata	przyjęcie do NATO wciągnie Polskę w konflikty zbrojne między innymi państwami	
	tak	nie
tak	47	41
nie	71	14

W tabeli pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”; są one jednak włączone do podstawy procentowania. Podstawa procentowania jest liczba odpowiedzi na pytanie: „Przyjęcie do NATO zapewni Polsce bezpieczeństwo na długie lata”.

Podsumowanie

W badaniu, przeprowadzonym w tydzień po oficjalnym przyjęciu Polski do NATO stwierdzono, że:

1. Wysoki poziom poparcia dla przystąpienia do NATO już wyżej się nie podniósł.
2. Z przystąpieniem do NATO zdecydowana większość Polaków wiąże nadzieje na trwałe bezpieczeństwo Polski oraz na umocnienie jej związków z Zachodem.
3. Połowa Polaków obawia się zarazem, że wstąpienie do NATO wciągnie Polskę w konflikty z innymi państwami i pogorszy jej stosunki z Rosją.
4. Obawy i nadzieje występują obok siebie nie tylko w tym samym społeczeństwie, ale często także w umysłach tych samych ludzi, co czyni poglądy na przynależność Polski do NATO zależnymi od zmian w otoczeniu politycznym.

Taka zmiana jest interwencją NATO w Jugosławii, rozpoczęta 24 marca, niespełna dwa tygodnie po przyjęciu Polski do NATO. Przeprowadzony przez OBOP w dniach 30-31 marca sondaż pokazuje, jak stabilne jest poparcie Polaków dla członkostwa ich kraju w NATO.

12 marca Polska została oficjalnie przyjęta do Nato (Paktu Północnoatlantyckiego). Czy interesował(a) się Pan(i) tymi wydarzeniami?

1. tak słyszałem(am) i bardzo się nim interesowałem(am)
2. tak słyszałem(am) i trochę się tym interesowałem(am)
3. tak, słyszałem(am), ale się tym nie interesowałem(am)
4. nic nie słyszałem(am), nic o tym nie wiem

	DANE W PROC				LICZBA OSOB
	1	2	3	4	
OGÓŁEM.....	29	48	22	2	1087
PLEĆ					
mężczyźni.....	38	46	15	1	521
kobiety.....	20	50	27	2	566
Wiek					
15-19.....	13	46	39	1	118
20-29.....	20	49	28	2	202
30-39.....	24	54	22	0	188
40-49.....	31	49	19	1	221
50-59.....	45	43	13	0	134
60 +.....	37	45	15	3	223
WYKSZTAŁCENIE					
podstawowe.....	20	47	30	3	309
zasadnicze zawodowe.....	27	49	21	2	294
średnie i pomaturalne.....	33	47	20	0	356
wyższe z niepełnym.....	41	51	8	0	127
Miejsce zamieszkania					
wieś.....	23	54	21	2	400
miasta do 100 tys.....	31	42	25	2	348
miasta 101-500 tys.....	37	43	20	0	207
miasta pow. 500 tys.....	28	54	17	0	132
SYTUACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA					
kierownicy, specjaliści.....	30	58	11	0	76
prywatni przedsiębiorcy.....	29	42	27	1	53
rolnicy.....	25	52	23	0	57
robotnicy.....	25	48	25	2	193
pracownicy szeregowi.....	31	45	24	0	128
gospodynie domowe.....	11	69	15	5	37
emeryci i renciści.....	39	44	15	2	306
uczniowie i studenci.....	18	50	31	1	145
bezrobotni.....	19	48	31	2	79
inni.....	48	52	0	0	12
OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ					
dobra.....	28	45	27	1	180
średnia.....	30	49	20	1	627
zła.....	27	49	21	3	279
POGLĄDY POLITYCZNE					
lewicowe.....	31	47	21	2	167
centrolewicowe.....	39	55	6	0	100
centroprawicowe.....	39	56	5	0	90
prawicowe.....	38	47	14	1	216
trudno powiedzieć.....	20	47	31	2	513

Dane OBOP 20-22 .03. 1999r.

Czy, ogólnie biorąc, jest Pan(i) za czy przeciw
naszemu członkostwu w NATO?

1. jestem za członkostwem Polski w NATO
2. jest mi to obojętne
3. jestem przeciw
4. trudno powiedzieć

	P45				LICZBA OSOB
	1	2	3	4	
OGÓŁEM.....	65	20	6	8	1087
PLEĆ					
mężczyźni.....	71	15	9	4	521
kobiety.....	60	25	4	12	566
Wiek					
15-19.....	64	16	7	13	118
20-29.....	67	21	6	6	202
30-39.....	60	24	8	8	188
40-49.....	68	16	7	8	221
50-59.....	70	18	5	7	134
60 +.....	63	24	5	8	223
WYSZTAŁCENIE					
podstawowe.....	53	29	7	11	309
zasadnicze zawodowe.....	60	23	8	9	294
średnie i pomaturalne.....	74	15	6	5	356
wyższe z niepełnym.....	82	10	3	5	127
Miejsce zamieszkania					
wieś.....	59	26	7	8	400
miasta do 100 tys.....	67	19	7	7	348
miasta 101-500 tys.....	72	15	4	9	207
miasta pow. 500 tys.....	69	17	6	9	132
SYTUACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA					
kierownicy, specjaliści.....	78	11	6	5	76
prywatni przedsiębiorcy.....	76	14	7	3	53
rolnicy.....	55	30	10	5	57
robotnicy.....	61	23	9	7	193
pracownicy szeregowi.....	70	17	3	9	128
gospodynie domowe.....	54	29	2	15	37
emeryci i renciści.....	65	24	5	7	306
uczniowie i studenci.....	71	12	7	10	145
bezrobotni.....	52	29	8	12	79
inni.....	73	0	27	0	12
OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ					
dobra.....	76	9	5	10	180
średnia.....	65	21	7	7	627
zła.....	59	26	7	8	279
POGLĄDY POLITYCZNE					
lewicowe.....	66	16	12	6	167
centrolewicowe.....	76	17	6	2	100
centroprawicowe.....	85	9	4	2	90
prawicowe.....	78	14	4	5	216
trudno powiedzieć.....	54	27	6	12	513

Dane OBOP 20-22 .03. 1990r.

Jak Pana(i) zdaniem przyjęcie Polski do NATO wpłynie na
 sytuację naszego kraju?
 - zapewni Polsce bezpieczeństwo na długie lata

	DANE W PROC			LICZBA OSOB
	tak	nie	trudno powie- dzieć	
OGÓŁEM.....	78	11	11	1087
PŁEĆ				
mężczyźni.....	80	14	7	521
kobiety.....	76	9	16	566
Wiek				
15-19.....	80	11	9	118
20-29.....	83	10	7	202
30-39.....	75	14	11	188
40-49.....	80	9	11	221
50-59.....	79	9	12	134
60 +.....	71	12	17	223
WYKSZTAŁCENIE				
podstawowe.....	72	13	15	309
zasadnicze zawodowe.....	77	11	12	294
średnie i pomaturalne.....	81	9	10	356
wyższe z niepełnym.....	85	10	6	127
Miejsce zamieszkania				
wieś.....	74	12	14	400
miasta do 100 tys.....	78	10	11	348
miasta 101-500 tys.....	79	10	11	207
miasta pow. 500 tys.....	84	10	6	132
SYTUACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA				
kierownicy, specjaliści.....	83	11	7	76
prywatni przedsiębiorcy.....	82	10	8	53
rolnicy.....	71	20	10	57
robotnicy.....	76	14	10	193
pracownicy szeregowi.....	82	7	10	128
gospodynie domowe.....	82	6	12	37
emeryci i renciści.....	74	10	16	306
uczniowie i studenci.....	82	10	8	145
bezrobotni.....	76	9	15	79
inni.....	73	17	10	12
OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ				
dobra.....	85	7	8	180
średnia.....	78	10	12	627
zła.....	71	15	13	279
POGLĄDY POLITYCZNE				
lewicowe.....	78	14	8	167
centrolewicowe.....	89	8	4	100
centroprawicowe.....	91	7	2	90
prawicowe.....	89	9	3	216
trudno powiedzieć.....	68	12	20	513

Dane OBOP 20-22 .03. 1999r.

Jak Pana(i) zdaniem przyjęcie Polski do NATO wpłynie na
 sytuację naszego kraju?
 - umocni związki Polski z Zachodem

	DANE W PROC			LICZBA OSOB
	tak	nie	trudno powiedzieć	
OGÓŁEM.....	85	6	9	1086
PLEĆ				
mężczyźni.....	88	6	6	521
kobiety.....	83	6	12	565
Wiek				
15-19.....	88	5	7	118
20-29.....	89	2	8	202
30-39.....	84	7	8	188
40-49.....	88	6	6	221
50-59.....	84	8	8	134
60 +.....	79	7	14	223
WYKSZTAŁCENIE				
podstawowe.....	78	9	13	308
zasadnicze zawodowe.....	86	5	8	294
średnie i pomaturalne.....	88	4	7	356
wyższe z niepełnym.....	91	6	3	127
Miejsce zamieszkania				
wieś.....	81	7	12	400
miasta do 100 tys.....	87	5	8	348
miasta 101-500 tys.....	87	5	7	207
miasta pow. 500 tys.....	91	6	2	132
SYTUACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA				
kierownicy, specjaliści.....	89	6	5	76
prywatni przedsiębiorcy.....	93	7	0	53
rolnicy.....	76	10	14	57
robotnicy.....	87	6	7	193
pracownicy szeregowi.....	88	3	9	128
gospodynie domowe.....	87	4	9	37
emeryci i renciści.....	80	7	13	305
uczniowie i studenci.....	90	4	6	145
bezrobotni.....	86	4	10	79
inni.....	83	17	0	12
OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ				
dobra.....	93	3	4	180
średnia.....	86	5	8	627
zła.....	78	9	13	279
POGLĄDY POLITYCZNE				
lewicowe.....	91	6	4	167
centrolewicowe.....	95	3	2	100
centroprawicowe.....	92	7	1	90
prawicowe.....	87	5	8	216
trudno powiedzieć.....	80	7	14	512

Dane OBOP 20-22 .03. 1999r.

Jak Pana(i) zdaniem przyjęcie Polski do NATO wpłynie na
 sytuację naszego kraju?
 - pogorszy stosunki Polski z Rosją

	DANE W PROC			LICZBA OSOB
	tak	nie	trudno powie- dzieć	
OGÓŁEM.....	55	27	17	1087
PLEĆ				
mężczyźni.....	57	31	11	521
kobiety.....	54	23	23	566
Wiek				
15-19.....	40	30	30	118
20-29.....	52	33	15	202
30-39.....	63	20	17	188
40-49.....	63	28	10	221
50-59.....	57	30	13	134
60 +.....	52	25	23	223
WYKSZTAŁCENIE				
podstawowe.....	50	23	28	309
zasadnicze zawodowe.....	61	27	12	294
średnie i pomaturalne.....	51	32	17	356
wyższe z niepełnym.....	66	26	8	127
Miejsce zamieszkania				
wieś.....	55	24	21	400
miasta do 100 tys.....	56	29	14	348
miasta 101-500 tys.....	52	32	17	207
miasta pow. 500 tys.....	60	23	17	132
SYTUACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA				
kierownicy, specjaliści.....	65	27	8	76
prywatni przedsiębiorcy.....	55	40	5	53
rolnicy.....	63	14	23	57
robotnicy.....	65	27	8	193
pracownicy szeregowi.....	61	20	19	128
gospodynie domowe.....	50	29	21	37
emeryci i renciści.....	51	27	22	306
uczniowie i studenci.....	37	36	26	145
bezrobotni.....	59	25	16	79
inni.....	58	32	10	12
OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ				
dobra.....	47	37	17	180
średnia.....	57	26	17	627
zła.....	57	24	19	279
POGLĄDY POLITYCZNE				
lewicowe.....	59	33	8	167
centrolewicowe.....	62	32	6	100
centroprawicowe.....	63	31	6	90
prawicowe.....	54	30	16	216
trudno powiedzieć.....	52	22	25	513

Dane OBOP 20-22 .03. 1999r.

Jak Pana(i) zdaniem przyjęcie Polski do NATO wpłynie na
 sytuację naszego kraju?
 - wciągnie Polskę w konflikty zbrojne między innymi państwami

	DANE W PROC			LICZBA OSOB
	tak	nie	trudno powie- dzieć	
OGÓŁEM.....	48	35	17	1085
PŁEĆ				
mężczyźni.....	50	39	11	520
kobiety.....	46	31	23	565
Wiek				
15-19.....	38	34	28	118
20-29.....	45	41	14	202
30-39.....	52	35	13	187
40-49.....	55	32	14	221
50-59.....	46	39	15	134
60 +.....	46	31	23	223
WYKSZTAŁCENIE				
podstawowe.....	47	26	28	308
zasadnicze zawodowe.....	44	41	15	294
średnie i pomaturalne.....	52	34	14	355
wyższe z niepełnym.....	49	46	5	127
Miejsce zamieszkania				
wieś.....	47	29	23	398
miasta do 100 tys.....	51	34	16	348
miasta 101-500 tys.....	49	41	10	207
miasta pow. 500 tys.....	41	44	15	132
SYTUACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA				
kierownicy, specjaliści.....	53	42	5	76
prywatni przedsiębiorcy.....	45	47	8	53
rolnicy.....	56	23	21	56
robotnicy.....	50	37	13	193
pracownicy szeregowi.....	46	40	14	128
gospodynie domowe.....	38	32	30	37
emeryci i renciści.....	47	31	22	305
uczniowie i studenci.....	43	34	23	145
bezrobotni.....	51	30	19	79
inni.....	76	24	0	12
OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ				
dobra.....	42	43	15	180
średnia.....	50	32	18	625
zła.....	47	36	18	279
POGLĄDY POLITYCZNE				
lewicowe.....	55	35	10	167
centrolewicowe.....	57	40	3	100
centroprawicowe.....	46	46	8	90
prawicowe.....	50	37	13	215
trudno powiedzieć.....	43	31	26	513

Dane OBOP 20-22 .03. 1999r.